ٻارن کي اُستاد چيو:
”ٻارؤ! ان تي ٻه سوچيو
جُهڙ ۾ جي اسڪول هجي
ڪيڏو نه مقبول هجي
اُڏري اُڀَ تي پاڻَ هلون
وَثون، ورهايون ڄاڻَ هلون“

”نہ نہ سائين! مشڪل ٿيندي
روز روز پئي بارش ايندي
ڪنوِٽين جي بہ ڪَڙ ڪَڙ ٿيندي
دل ۾ سڀ جي ڌَڙ ڌَڙ ٿيندي
ڪپڙا پنھنجا آلا ٿيندا
تيز ھُڱريون جڻ پالا ٿيندا“

”چڱو ڀلا جي جهنگ هلون
مزي مزي سان سڀ پڙهون
گُلڙا هوندا، ميوا هوندا
پکي پکڻَ سان ميلا هوندا
شينهَن، هرڻَ، ڀولا هر پاسي
هاٿين جا ٽولا هر پاسي“

”جيڪر جي درياه هجي
ٿڌڙو ٿڌڙو واءُ هجي
ٻيڙيون سِڙهَ سهاري تي
ساوا وڻ ڪناري تي
ڪيڏو پوءِ ماحول ڀلو
هلو، اُتي تا پڙهون هلو“

”نہ نہ سائين! ايئن نہ ڪيو
هاڻي بس ڪوڙَ ٿيو
تيز لهرَ کان ٻڍُ ٿئي ٿو
مانگر مڇ کان ساهہ وڃي ٿو
گپَ رهي ٿي چاري تي
ترِڪڻ خوب ڪناري تي“

ٻارؤ! آخر ڪيئن ڪجي؟
ڇا ڀلا چنڊَ تي هلجي؟

”نہ نہ سائين! ڪين هلو
پنهنجو هي اسڪول پلو
جتي بہ آهي جهڙو آهي
هِن جهڙو ٻيو ڪوئي ناهي
پاڙ هتي ئي پڙهنداسين
تارن وانگي ڪِڙنداسين“

بِگ بُڪس
BIG BOOKS
(پهرئين درجي لاءِ)

پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ (USAID-Pakistan Reading Project) يُو ايس ايڊ (USAID) جي مالي سهڪار سان عمل ۾ ايندڙ پنج ساله پروگرام آهي. جنهن جو مقصد پاڪستان ۾ صوبائي ۽ علائقائي تعليم کاتي جي تعاون سان شروعاتي دَرجن جي شاگردن ۾ 'پڙهڻ' جي صلاحيتن ۾ بهتري آڻڻ آهي. ان سلسلي ۾ پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ پهرئين دَرجي جي شاگردن ۾ سنڌي پڙهڻ جي مهارتن کي وڌائڻ لاءِ هِي تدريسي مواد تيار ڪيو آهي.

بِگ بُڪس انهيءَ تدريسي مواد جو اهم حصو آهن. هي ڪتاب استاد، شاگردن آڏو 'وڏي آواز ۾ پڙهڻ' واري طريقي مطابق پڙهندا. 24 هفتن لاءِ 24 بِگ بُڪس لکيا ويا آهن، هر هفتي هڪ بِگ بُڪ پڙهايو ويندو. هر بِگ بُڪ جي پٺيان استادن لاءِ اُن هفتي جي پڙهڻ جي مهارتن لاءِ سرگرميون ڏنيون ويون آهن. وڏي آواز سان پڙهڻ دوران ان ڳالهه جو خيال رکڻ گهرجي ته شاگردن کي مڪمل ڪهاڻي پڙهي ٻڌائجي. بِگ بُڪس جون هي ڪهاڻيون لکڻ دؤران ڪيترن ئي اصولن کي نظر ۾ رکيو ويو آهي. مثال طور، مخصوص موضوعن جي چونڊ، شاگردن جي عمر ۽ ذهني سطح، مناسب لفظن جو ذخيرو، سادو اسلوب ۽ شاگردن جي دلچسپيءَ جي عنصر کي قائم رکڻ لاءِ واضح ۽ وڻندڙ تصويرون وغيره.

هن ڪاوش جي نتيجي ۾ استاد، شاگردن جي 'پڙهڻ' جي مهارتن: ڇَپيل تصوُر، صوتي ڄاڻ، صوتيات، لفظن جو ذخيرو، رواني ۽ تفهيم جي صلاحيتن ۾ واڌارو آڻي سگهندا. هي بِگ بُڪس، اسڪول لائبريري جو حصو بڻجندا ته جيئن ايندڙ شاگرد پڻ هنن ڪتابن مان لاڀ حاصل ڪري سگهن ۽ ٻولي سکڻ ۽ پڙهڻ ۾ دلچسپيءَ جو هِي سلسلو جاري رهي.

اسان کي اميد آهي ته پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ جي هيءَ ڪاوش سنڌ جي پرائمري اسڪولن ۾ پڙهڻ جي معيار کي بهتر کان بهتر بڻائڻ ۾ ڀرپور ڪردار ادا ڪندي. پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ ۾ هيٺ ڏنل تعليمي ۽ تدريسي مواد شامل آهي:

- ٽي آءِ جي ماڊيولز
- سبقي منصوبا
- فليش ڪارڊز
- ويڊيوز
- ورڪ بُڪ
- بِگ بُڪس
- سُر (Vowel) آوازن جا چارٽ

تدريسي مواد جي تياريءَ دؤران هن کي هر قسم جي غلطيءَ کان آجو رکڻ جي ڀرپور ڪوشش ڪئي وئي آهي. تنهن هوندي به استعمال دؤران جيڪڏهن ڪا ڪَمي نظر اچي ته ان بابت مهرباني ڪري ٹُرت پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ جي صوبائي/ ضلعي آفيس کي ڄاڻ ڏني وڃي. ان سهڪار جي لاءِ اسان اوهان جا ٿورائتا رهنداسين.

اُستادن جي لاءِ هدايتون

پهريون ڏينهن (اڳڪٿي، اڳوڻي معلومات ۽ ڳالھ ٻولھ)

پڙهڻ کان پهريان

شاگردن کي نظم جو ٽائيٽل ڏيکاري پڇو تہ:
- توهان جي خيال ۾ اڄ ڪهڙو نظم پڙهنداسين؟
- تصوير ۾ ٻار ڇا ڪري رهيا آهن؟

پڙهڻ دؤران

- جهُڙ جي اسڪول لاءِ استاد ٻارن کي ڇا چيو؟
- ٻارن کي جهُڙ ۾ اسڪول جو ڪونہ پسند آيو؟
- جهنگ جي اسڪول لاءِ استاد ٻارن کي ڇا چيو؟

پڙهڻ کان پوءِ

- جهنگ ۾ اسڪول ٻارن کي ڇو ڪونہ پسند آيو؟
- درياہ جي اسڪول لاءِ استاد ٻارن کي ڇا چيو؟
- ٻارن کي درياہ ۾ اسڪول ڇو ڪونہ پسند آيو؟

ٻيو ڏينهن (آوازن جي مشق)

پڙهڻ کان پهريان

- شاگردن کان پڇو تہ اڄ توهان ڪهڙو اکر/آواز سکيو آهي؟ (جواب: /س/) آوازن جي چارٽ مان ٻڌايو.
- توهان اکر/آواز /س/ سان شروع ٿيندڙ ڪجھ لفظ ٻڌايو. (سج، ساڳ، سودو، سير)

پڙهڻ دؤران

- صفحو نمبر 4 ۾ ڏنل جملو 'سڀ برابر سهڻا آهن. گڏ گذارڻ جهڙا ناهن' پڙهو ۽ شاگردن کان پڇو تہ هن جملي ۾ اهڙا لفظ ٻڌائين جن ۾ اکر/آواز /س/ هجي. (جواب: سڀ، سُهڻا)
- لفظ 'سُهڻا' کي ٽاڙي وڃرائي پدن ۾ پڙهايو. (سُهڻا /سُ/، /ھ/،/ڻا/)
- لفظ 'سڀ' ۾ گهٽا پد/آواز آهن؟ (جواب: ٻہ)

ٽيون ڏينهن (لفظن جو ذخيرو، سنڌي ۽ ٻي ڪا مادري زبان)

پڙهڻ کان پهريان

(ٿي سگهي ٿو تہ توهان جي ڪلاس ۾ ڪجھ اهڙا ٻار موجود هجن جن جي مادري ٻولي سنڌي نہ هجي، ان صورت ۾ هي سوال توهان انهن ٻارن کان پڇندؤ).
- شاگردن کي نظم جي ٽائيٽل تي 'ٻيڙي' ڏيکاري پڇو تہ توهان جي ٻوليءَ ۾ ٻيڙي کي ڇا چوندا آهن؟

پڙهڻ دؤران

- صفحو نمبر 1 تي 'جُهڙ' جي تصوير ڏيکاري شاگردن کان پڇو تہ توهان جي ٻوليءَ ۾ جُهڙ کي ڇا چوندا آهن؟
- صفحي نمبر 5 تي جملو 'جيڪر جي درياہ هجي، ٽڏڙو ٽڏڙو واهُ هُجي' کي تاثرات سان ادا ڪري انهن جي ٻوليءَ ۾ ورجائڻ لاءِ چئو.

چوٿون ڏينهن (ڇپيَل تَصور)

پڙهڻ کان پهريان

- ٻارن کي ڪتاب جو اڳيون ۽ پويون حصو ڏيکاريو، نظم جي عنوان طرف اشارو ڪري ان جو نالو پڙهو گڏوگڏ ليکڪ ۽ مصور جا نالا پڙهي ٻڌايو.

پڙهڻ دؤران

- نظم ڪولي پڇو ڪٿان کان پڙهڻ شروع ڪنداسين؟
- پهرئين سِٽ ختم ڪرڻ کان پوءِ سوال ڪيو تہ هاڻي اسان کي ڪهڙي سِٽ پڙهڻ گهرجي؟

پڙهڻ کان پوءِ

- نظم جو ڪو بہ صفحو ڪولي پڇو تہ صفحو نمبر ڪٿي لکيل آهي؟
- نظم جو آخري لفظ ڪهڙو/ڪٿي آهي.

پنجون ڏينهن (لفظن جو ذخيرو، پهاڪا ۽ اصطلاح)

پڙهڻ دؤران

- صفحي نمبر 1 ۾ جملو 'ڪيڏو نہ مقبول هُجي' پڙهو ۽ معنيٰ ٻڌايو 'مشهور' پوءِ مثال ڏيو. (پاڪستان جا ڪاڏا ڏاڍا مقبول آهن) اهڙيءَ طرح ٻيا جملا ناهڻ ۾ شاگردن جي مدد ڪيو.
- صفحي نمبر 4 ۾ جملو 'ايڏي دهشت سهندو ڪير؟' پڙهو ۽ معنيٰ ٻڌايو 'ڊپ' پوءِ مثال ڏيو. (جهنگ ۾ شينهن جي دهشت هوندي آهي.) اهڙيءَ طرح ٻيا جملا ناهڻ ۾ شاگردن جي مدد ڪيو.
- صفحي نمبر 1 ۾ 'اسڪول' کي جملن ۾ استعمال ڪرايو.
- صفحي نمبر 7 ۾ 'چنڊ' کي جملن ۾ استعمال ڪرايو.

ڇهون ڏينهن (ڳالھ ٻولھ، ڪهاڻيءَ جو ذاتي زندگيءَ سان ڳانڍاپو)

پڙهڻ کان پهريان

- توهان کي پنهنجو اسڪول ڇو پسند آهي؟
- توهان جي اسڪول جي آس پاس ڪهڙيون جايون آهن؟
- سوچي ٻڌايو تہ اسڪول ڪهڙين جاين تي ٿي سگهي ٿو؟

پڙهڻ دؤران

- صفحي 2 تي ڏنل تصوير ۾ ڇا ٿي رهيو آهي؟
- نظم ۾ ذڪر ڪيل ڪهڙو اسڪول توهان کي پسند آهي؟

پڙهڻ کان پوءِ

- نظم ۾ ٻارن کي پنهنجو اسڪول ڇو پسند هو؟
- جيڪڏهن توهان جو اسڪول چنڊ تي هجي تہ ڇا ٿيندو؟
- توهان کي موقعو ملي تہ توهان ڪهڙي اسڪول ۾ پڙهندو؟

www.pakreading.org

This publication is made possible by the support of the American people through the United States Agency for International Development (USAID). It is produced by the USAID-funded Pakistan Reading Project in collaboration with the provincial/regional government. The contents are the sole responsibility of the project and do not necessarily reflect the views of USAID or the United States Government.

هن اشاعت جي فراهمي آمريڪي عوام جي سهڪار سان بين الاقوامي ترقيءَ جي آمريڪي اداري طرفان ڪئي وئي آهي. هي دستاويز يو ايس ايڊ-پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ، صوبائي/ علائقائي حڪومتن جي تعاون ۽ پائيواري سان تيار ڪيو آهي. هن اشاعت جي مڪمل ذميواري پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ جي آهي ۽ ضروري نہ آهي تہ هي يو ايس ايڊ يا آمريڪي حڪومت جي نظريي جي عڪاسي ڪندي هجي.